Beynəlxalq ekspert: COP29 Azərbaycanın iqtisadi mövqeyini gücləndirməsi üçün strateji fürsətdir - MÜSAHİBƏ

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının - COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi 2024-cü ilin ən mühüm hadisəsi və ölkənin yaşıl iqtisadiyyata keçid strategiyasının məntiqi davamı hesab oluna bilər. Azərbaycanın üzərinə düşən vəzifəni yerinə yetirəcəyinə və COP29-u ən yüksək səviyyədə keçirəcəyinə heç kim şübhə etmir. Hazırlıq işlərinin layiqincə aparılması üçün Azərbaycan Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə Təşkilat Komitəsi yaradılıb, əlaqədar qurumlar səfərbər edilib.

Ölkəmizdə keçiriləcək COP29 iqlim dəyişikliyinə yeni yanaşmalar yaradacaq və müxtəlif maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığı təşviq edəcək. Bütün digər ölkələr, eləcə də Azərbaycan bu problemin həllinə öz töhfəsini verməlidir. Dünyada hər kəs gündəliyimizin yaşıl enerji ilə bağlı olmasını bir daha görəcək. Yaşıl enerjinin inkişafı və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına çıxışı hazırda Azərbaycanın enerji siyasətinin prioritetidir.

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının Azərbaycanda keçirilməsi və COP29 ərəfəsində baş verənlər ilə bağlı AZƏRTAC-ın suallarını Asiya, Çin, Türkiyə və Yaxın Şərq üzrə pakistanlı ekspert Məhəmməd Əli Paşa cavablandırıb. Beynəlxalq ekspertlə müsahibəni təqdim edirik.

- 2024-cü ilin noyabrında Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi edəcək. COP29 niyə bu qədər vacibdir?

- Bakının COP29-a ev sahibliyi etmək öhdəliyi beynəlxalq və daxili siyasi-iqtisadi mülahizələri birləşdirən çoxşaxəli strategiya ilə dəstəklənir. Azərbaycan ilk növbədə dünya miqyasında qlobal nüfuzunu artırmağa çalışır. İkincisi, COP29-a ev sahibliyi etmək qərarı Bakının iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə sadiqliyini vurğulamaqla yanaşı, Azərbaycanı təkcə ənənəvi enerji resurslarında deyil, həm də artan yaşıl texnologiyalar sahəsində regional lider kimi təqdim etmək üçün əvəzsiz imkan yaradır. Bu addım ölkənin bərpaolunan enerjiyə sadiqliyini nümayiş etdirmək istiqamətindəki son səylərinə uyğundur. Prezident İlham Əliyevin 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan etməsi Azərbaycanın davamlı inkişaf istiqamətindəki qlobal səylərin önündə olma sadiqliyini nümayiş etdirən strateji addımdır.

- Dubayda keçirilən COP28-in nəticələrini necə qiymətləndirirsiniz və Bakıda baş tutacaq COP29-dan gözləntiləriniz nələrdir?

- COP28 iqlim dəyişikliyi ilə bağlı səylərdə dönüş nöqtəsi, eləcə də, daha davamlı gələcək təklif edən əsas nailiyyətlərlə yadda qaldı. Qalıq yanacağın keçid sazişi iqlim böhranı ilə mübarizədə mühüm əhəmiyyət kəsb edən karbon emissiyalarının azaldılması və daha təmiz enerji mənbələrinin inkişaf etdirilməsi öhdəliyini nümayiş etdirdi. Həssas ölkələrə iqlimlə bağlı təsirlərin öhdəsindən gəlməyə kömək etmək üçün yaradılan fond iqlim dəyişikliyinin təsirlərinin qarşısını almaq məqsədilə beynəlxalq həmrəyliyə və maliyyə dəstəyinə diqqət yetirməlidir. Bu nailiyyətlər daha çox əlaqəli və ekoloji cəhətdən təmiz dünya üçün kollektiv axtarışda Qərbin irəliyə doğru atdığı addım idi. COP29-da beynəlxalq yaşıl enerji sazişləri qarşısında əhəmiyyətli iqtisadi imkanlar və artan bazar çıxışı mövcuddur. Azərbaycan bu əməliyyatlardan irəli gələn mühüm layihələrdə iştirak edə bilsə, qlobal enerji dünyasında rəqabət qabiliyyətini artıra biləcək. Ölkələrin davamlı enerji təşəbbüslərinə inteqrasiyası təkcə ekoloji məqsədlərə nail olmağa kömək etmir, həm də Azərbaycanı inkişaf etməkdə olan sektorda əlverişli mövqeyə qoyur, inkişafı təşviq edir, daha dayanıqlı gələcəyə davamlı enerji mənzərəsi yaradır. Yaşıl enerji təşəbbüsünün COP29-da kəsişməsi Azərbaycanın iqtisadi mövqeyini gücləndirməsi və qlobal miqyasda davamlı təcrübələrə sadiqliyini nümayiş etdirməsi üçün strateji fürsətdir.

- Sizcə bu tədbirin gündəliyinə hansı məsələlər daxil edilməlidir?

- COP28-in nəticələri inkişaf etməkdə olan ölkələrin üzləşdiyi iqlim problemləri və onların iqlimlə bağlı məqsədlərinə nail olmaq üçün kifayət qədər maliyyə dəstəyinin olmaması səbəbindən demək olar ki, 6 trilyon funt sterlinq (7,5 trilyon ABŞ dolları) dəyərində həyəcanverici bərabərsizliyi vurğulayır. Müşahidəçilər bu "artan boşluğun" düzgün istiqamətdə atılmış addım olduğunu etiraf etməklə yanaşı, maliyyənin qarşıdan gələn ildə əsas məsələ olmasına zəmin yaratdığı ilə bağlı narahatlıqlarını ifadə ediblər. Bu maliyyə çatışmazlığı iqlim dəyişikliyinin və artan borcun təsirləri ilə mübarizə aparan ölkələr üçün nəinki böyük maneə yaradır, həm də maliyyə çatışmazlığını aradan qaldırmaq üçün hərtərəfli və şəffaf strategiyaların qəbuluna təcili ehtiyacın yarandığını vurğulayır. Azərbaycanda gözlənilən COP29

danışıqları, Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu kimi qurumlarda aparılan müzakirələr, çox güman ki, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə bu mühüm maliyyə probleminin həlli üçün qlobal səylərin formalaşdırılmasında mühüm rol oynayacaq.

- Yaşıl keçidin iş yerlərinin açılmasına və iqtisadi inkişafa təsiri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Bu keçid davamlı olaraq xalis sıfır iqtisadiyyata keçidə mane olan ixtisaslı işçi çatışmazlığı şəklində potensial "dar boğaz"ı müəyyən edir, iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin deqradasiyası ilə üzləşmək üçün qlobal ehtiyacı vurğulayır. Dünya innovativ və ekoloji cəhətdən təmiz həllər ehtiyacı ilə üzləşdiyindən transformasiya qlobal miqyasda sənaye istehsalına, istehlaka və enerji təchizatına nüfuz edərək cəmiyyətin müxtəlif aspektlərinə təsir göstərəcək. Qeyd etmək vacibdir ki, keçid dövrü işçilərin yeni peşələrə və sənaye sahələrinə keçməsi ilə yerli əmək bazarlarının əhəmiyyətli dərəcədə yenidən qurulmasını tələb edəcək. Rəqəmsallaşma və demoqrafik dəyişiklik kimi paralel meqatrendlər tərəfindən şiddətlənən bu dəyişiklik məşğulluğun coğrafiyasını və işin xarakterini dəyişəcək. Təhlil yeni iş imkanlarının ortaya çıxmasını, xüsusilə ekoloji cəhətdən həssas sektorlarda bəzi mövcud vəzifələrin qaçılmaz şəkildə itirilməsini və sənayelər üzrə bacarıq tələblərinin ümumi dəyişməsini proqnozlaşdırır. Bu problemləri həll etməkdən ötrü işçi qüvvəsini inkişaf edən əmək bazarının tələb etdiyi bacarıqlarla təchiz etmək üçün təhsil və təlim proqramlarına yenidən baxılma təklif olunur. Bundan əlavə, yerli strategiyanın əhəmiyyəti, xüsusilə kiçik və orta sahibkarlıq üçün yaşıl iqtisadiyyata keçid üçün daha geniş milli siyasəti tamamlayan yerli iqtisadi inkişaf təşəbbüslərinə və biznesə dəstək proqramlarına ehtiyac vurğulanmalıdır.

- Sizcə, Azərbaycan iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üçün nə etməlidir?

- Azərbaycan bərpaolunan enerji səmərəliliyinə və dayanıqlı kənd təsərrüfatına doğru paradiqma dəyişikliyinə ehtiyac olduğunu dərk edərək, davamlı gələcək axtarışında kritik bir mərhələdədir. Karbon emissiyalarının azaldılması və ekoloji davamlılığın yaxşılaşdırılması ehtiyacı dəyişdi və ölkə yaşıl təşəbbüslərə üstünlük verməyə başladı. Onun bərpaolunan enerjiyə keçidi təşviq etmək öhdəliyi iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üzrə qlobal səylərə uyğun olaraq, proaktiv mövqe nümayiş etdirərək, ənənəvi qalıq yanacaqlardan yaşıl enerjiyə strateji keçidi ifadə edir. Enerji səmərəliliyi və dayanıqlı kənd təsərrüfatı təcrübələrinə diqqət Azərbaycanın inteqrasiya olunmuş ətraf mühitin idarə edilməsinə sadiqliyini vurğulayır. Hökumət yaşıl enerjini fəal şəkildə təşviq edərkən təkcə qlobal iqlim gündəliyinə töhfə verməklə kifayətlənmir, həm də Azərbaycanı daha dayanıqlı gələcək üçün ekoloji cəhətdən şüurlu siyasət həyata keçirən fəal liderə çevirir.

- Ölkələrin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə səylərini necə ölçmək olar? Azərbaycan bu mübarizədə hansı mərhələdədir?

- Danimarka, İsveç və Çili kimi ölkələr təkcə öz sərhədləri daxilində iqlim dəyişikliyinin yumşaldılmasına deyil, həm də inkişaf etməkdə olan ölkələrə dəstək göstərilməsi öhdəliyini nümayiş etdirərək, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə lider mövqelərini ortaya qoyurlar. Yaxşı strukturlaşdırılmış çərçivələrin, aydın siyasətlərin və güclü hüquqi tədbirlərin əhəmiyyətinin vurğulanması iqlim dəyişikliyinin yumşaldılması və uyğunlaşmasının mürəkkəbliklərinin öhdəsindən gəlməyə çalışan digər ölkələr üçün nümunə rolunu oynayır. İddialı məqsədlərin müəyyən edilməsi, aydın məsuliyyətlərin müəyyənləşdirilməsi və hesabatlılığın təmin edilməsinə kollektiv yanaşma bu ölkələrin qlobal iqlim böhranı qarşısında vahid strategiya nümayiş etdirmələri üçün çox vacibdir. Qlobal enerji gündəmi qalıq yanacaqlardan bərpaolunan mənbələrə və digər qeyri-karbohidrogen enerji mənbələrinə keçidə yönəlib. COP29 yaşıl enerji sövdələşmələri, beləliklə, daha böyük iqtisadi imkanlar və daha geniş bazarlara çıxış təklif edə bilər. Əgər Azərbaycan bu cür diqqətəlayiq layihələrə qoşula bilsə, bu, onun enerji sektorunun dünya miqyasında daha rəqabətqabiliyyətli olmasına kömək edə bilər.

Tamerlan Ağayev

AZƏRTAC
2024, 28 mart